

Kayıtdışı Ekonomi
ve
Karapara

Kerem KAPTANGİL

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Kayıtdışı Ekonomi ve Karapara

Kerem Kaptangil

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni: Nuray Özipek

©Siyasal Yayınevi Tüm Hakları Saklıdır.

ISBN No: 978-605-9221-68-9

Aralık 2017, Ankara

Siyasal Yayınevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay/Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

http://www.siyasalkitap.com

Baskı:

Desen Ofset A. Ş.

Sertifika No: 11289

Birlik Mah. 448. Cad. 476. Sk. No: 2

Çankaya/Ankara Tel: 0 (312) 496 43 43

Dağıtım:

Siyasal Dağıtım

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

http://www.siyasalkitap.com

KAYITDIŞI EKONOMİ
ve
KARAPARA

Kerem KAPTANGİL

Sevgili Annem ve Babam'a

İçindekiler

Tablolar	11
Önsöz	13
Kayıtdışı Ekonominin Tanımı ve Çeşitleri	17
1. Kayıtdışı Ekonominin Tanımı	17
2. Kayıtdışı Ekonominin Türleri.....	21
2.1. Gelirleri Yasadışı Olarak Kayıtdışı Kalan Mükellefler.....	21
2.2. Yasal Olarak Gelirleri Kayıtdışı Kalan Mükellefler	22
3. Kayıtdışı – Hiç Girmeyen Ekonomi	23
4. Kayıtlı-Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi	23
5. Kayıtdışı Ekonomi – Karapara İlişkisi	25
5.1. Karapara Kavramının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	28
5.2. Karapara Ekonomisinin Nedenleri	30
5.2.1. Ekonomik Nedenler	30
5.2.2. Hızlı Nüfus Artışı ve İşsizlik	31
5.2.3. Kentleşme.....	32
5.3. Karapara Aklama Yöntemleri	32
5.3.1. Şirinler (Smurfing) Yöntemi	34
5.3.2. Paranın Fiziken Ülke Dışına Çıkarılması	34
5.3.3. Parçalama	35
5.3.4. Paravan – Hayali Şirketler (Shell Company)	36
5.3.5. Vergi Cennetleri.....	37
5.3.6. Döviz Büfeleri	38
5.3.7. Sahte veya Yanıltıcı Fatura-Hayali İthalat ve İhracat	39
5.3.8. Sigorta Poliçeleri	40
5.3.9. Talih Oyunları, Gazino ve Kumarhaneler, Gayrimenkuller, Değerli Metal ve Eşyalar	41
5.4. Karapara Aklama Süreci.....	41
5.4.1. Yerleştirme Aşaması	42

5.4.2. Ayırıştırma Aşaması.....	43
5.4.3. Bütünleştirme Aşaması.....	44
5.5. Karapara Aklamanın Maddi Boyutu.....	46
Kayıtdışı Ekonomiye Ortaya Çıkaran Nedenler.....	47
1. Mali Nedenler	50
1.1 Vergi Sisteminin Dayanması Gereken İlkeler	51
1.2 Vergi Oranının Yüksekliği ve Vergiye Karşı Direnç	52
1.3 Vergilendirme Ortamının Belirsizliği	53
1.4 Vergi Yargısının İşleyişinden ve Denetiminden Kaynaklanan Nedenler	54
2. Kamusal Nedenler	55
3. Ekonomik Nedenler.....	56
4. Kayıtdışı Ekonominin Olumlu ve Olumsuz Etkileri.....	57
Kayıtdışı Ekonominin Ölçüm Yöntemleri	59
1. Doğrudan Ölçüm Yöntemleri	60
2. Dolaylı Ölçüm Yöntemleri	61
2.1. GSMH Büyüklüklerin Karşılaştırılması	61
2.2. İstihdam Yaklaşımı	62
2.3. Parasalcı Yaklaşım	64
2.3.1. Basit Nakit Para Oranı Yöntemi	64
2.3.2. Değiştirilmiş Nakit Para Oranı Yöntemi	65
2.3.3. Ekonometrik Yaklaşım	66
2.3.4. İşlem Hacmi Yaklaşımı	66
2.4. Vergi İncelemeleri Yoluyla Ölçme Yaklaşımı	67
2.5. Ölçüm Yöntemlerinin Değerlendirilmesi.....	67
Dünyada Kayıtdışı Ekonomi	69
1. ABD’de Kayıtdışı Ekonomi	79
2. Fransa’da Kayıtdışı Ekonomi	81
3. İngiltere’de Kayıtdışı Ekonomi.....	81
4. Almanya’da Kayıtdışı Ekonomi	83
5. İtalya’da Kayıtdışı Ekonomi	84
6. Rusya’da Kayıtdışı Ekonomi.....	86
7. Kanada’da Kayıtdışı Ekonomi	86
8. Diğer Gelişmiş Ülkelerde Kayıtdışı Ekonomi.....	87
9. Latin Amerika Ülkelerinde Kayıtdışı Ekonomi	90
Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi.....	93
1. Türkiye’de Kayıtdışı Ekonominin Tarihçesi	93
1.1. Sorunların Ortaya Çıkışı	94
1.2. Kamuoyu Etkileri.....	96
2. Türkiye’deki Kayıtdışı Ekonominin Boyutları	97
2.1. Doğrudan Ölçüm Yöntemiyle Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi	103

2.2 Dolaylı Yöntemlerle Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi	104
2.2.1. GSMH Yaklaşımı ile Türkiye’deki Kayıtdışı Ekonomi	104
2.2.2 Vergi Yaklaşımı ile Türkiye’deki Kayıtdışı Ekonomi	105
2.2.3. İstihdam Yaklaşımı İle Türkiye’deki Kayıtdışı Ekonomi	108
2.2.4 Parasalcı Yaklaşımla Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi.....	112
2.2.5. Sabit Oran Yaklaşımı	113
3. Türkiye’deki Kayıtdışı Ekonominin Nedenleri.....	119
3.1. Ekonomik Nedenler	119
3.1.1. Vergi Oranları ve Vergi Yükü.....	121
3.1.2. Vergi Sistemi.....	122
3.1.3. Vergi Afları.....	123
3.1.4. Gelir Düzeyi ve Dağılımı.....	123
3.2. Kamu Maliyesinden Kaynaklanan Nedenler	124
3.3. Sosyal ve Çalışma Hayatından Kaynaklanan Nedenler	127
4. Türkiye’de Kayıtdışı Ekonominin Sonuçları	128
4.1. Türkiye’de Kayıtdışı Ekonominin Olumlu Sonuçları	128
4.2. Türkiye’de Kayıtdışı Ekonominin Olumsuz Sonuçları	130

Türkiye’de Kayıtdışı Ekonominin Kayda Alınmasına Yönelik Öneriler 135

1. Karapara ile Mücadele	136
2. Kayıtdışı Ekonomiye Yönelik Ekonomik Düzenlemeler	138
3. Kayıtdışı Ekonomiye Yönelik Yasal Düzenlemeler	139
3.1. Enflasyon Etkisini Giderici Düzenlemeler.....	139
3.2. Vergi Sisteminde Yeniden Düzenleme Gereği.....	141
3.3. Vergi Dışı Bırakılan Ekonomi	142
3.4. Vergi Sisteminde Yapılması Gereken Düzenlemeler	143
3.4.1. Vergi Vermeyi Teşvik Edici Politikalar.....	143
3.4.2. Vergi Ödememeyi Caydırıcı Tedbirler.....	145
3.5. Vergi Oranlarında Yapılması Gereken Düzenlemeler	146
3.6. Vergi Oranları.....	148
3.6.1. Gelir Vergisi oranları.....	149
3.6.2. KDV (Katma Değer Vergisi) Oranları	153
3.6.3. Kurumlar Vergisi Oranları	154
3.7. Önerilen yasal Düzenlemeler	155
4. İdari Düzenlemeler	157
4.1. Yeni Bir Vergi İdaresi Modeli Örneği.....	159
4.2. Gelirler Bakanlığı Önerisi	160
5. Denetim Etkinliğinin Sağlanması	161
6. Vergi Kimlik Numarası ve Vatandaşlık Numarası Uygulamaları	163

Kaynakça 167

Önsöz

Ekonomi biliminin temel araştırma konusu olan kıt kaynaklarla sınırsız insan ihtiyaçlarına kaynak yaratabilme çabası, günümüzde artık kaynakların paylaşımını ve bu paylaşımın hukuki çerçevesi içerisindeki düzenlemelerini de inceleme altına almıştır. Hiç şüphesiz ki bireyler yaşamlarını devam ettirebilmek için öncelikle ihtiyaç duydukları kaynakları elde etme ve süreç içerisinde de bu kaynakları arttırma çabasında olmuşlardır. Ancak bu çabaların toplumda var olan yasalar, değerler ve normlara olan uyumları, sosyal toplum içerisinde yaşanan ekonomik faaliyetlere yönelik düzenlemelerle belirlenmeye çalışılmaktadır. Farklı toplum yapıları, ekonomik sistemlerin gerektirdikleri ve farklı kurumsal yapılar göz önüne alındığında, toplumlar arası farklılıkların görülmesi normal karşılanması gereken bir durumdur. Ancak bu farklı yapıların ve kurumların amacı ise, piyasalardaki ve ekonomik sistemlerdeki belirsizlikleri azaltmak ve sürdürülebilir bir düzen sağlamaktır.

Her ne kadar sağlanması düşünülen ve üzerinde sürekli olarak çalışılan bu düzenin devamlılığı makro anlamda topluma yarar sağlasa da, bireylerin düşünsel farklılıkları ve refah anlayışlarındaki değişken dinamiklerin mikro anlamda açıklanabilmesi önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada kayıtdışı ekonomi son dönemlerin en önemli gündem maddelerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kayıtdışı ekonomi makroekonomik dengeleri toplum yararına düzenlemek isteyen devletlerin ve en nihayetinde de ulusal ekonomilerin ciddi bir çıkmazı olmakta ve her geçen gün de büyüyen hacmiyle kontrol edilemeyen bir ekonomik harekete dönüşmektedir. Bu noktada ülkelerin farklı politika ve stratejilerinin, toplumsal bilinç ve ekonomik çıkarların insanlar üzerindeki etkilerinin, ayrıca sosyal bilinç ve bireysel önceliklerin belirlenebilmesi, kayıtdışı ekonomiyi açıklayan unsurları oluşturmaktadır. Bu noktadan hareketle kayıtdışı unsurunu ortadan kaldırabilmek için; vergi başta olmak üzere sosyal güvenlik kesintileri gibi gelir kayıplarına bağlı

bütçe dengelerini bozan ve kaliteli kamu hizmeti sunumunu etkileyen, resmi istatistiklerin doğru bilgi üretmesini zorlaştırarak ekonomi politikalarının etkinliğini azaltan, istihdam gücünün çalışma koşullarını kötüleştirerek sosyal güvenlik şemsiyesi dışında bırakan, adil bir vergileme rejimini kısıtlayan, ekonominin rekabet gücüne zarar veren ve nihayetinde etkin bir kaynak dağılımını zorlaştıran kayıtdışı ekonominin kayıt altına alınması gerekmektedir.

Kayıtdışı ekonomi kavramının sadece belirli toplumların sorunu olduğunu savunan araştırmacıların yanında, günümüz ekonomik piyasaların yönlendirilmiş olduğu kapitalist sistemlerin temelinde oluşan bir sorun olduğunu savunan araştırmacılar da bulunmaktadır. Genel anlamda farklı düşünce yapıları olan araştırmacıların temelde kayıtdışı sorununun, uygulanan politikalarından ya da kişilerin farklı refah düzeylerinden doğan yaşam anlayışlarından kaynaklı ortaya çıktığı savunulmaktadır.

Ortaya çıkan bu durumda devletlerin ve kayıtdışı ile mücadele etmeye çalışan kurumların ciddi yasal ve mevzuat düzenlemeleri yapmaları aynı zamanda bu düzenlemelerin de sürdürülebilir olması ciddi önem arz etmektedir. Yapılması gereken hukuki düzenlemeler, uluslararası platformda kullanılması gereken ortak dil ve ortaya konması gereken sürdürülebilir politikalar kayıtdışı ekonomi ile mücadelenin ana konularını oluşturmaktadır. Ancak bu politika ve önlemlerin ortaya konabilmesi etkili bir analiz ve ortaya konan verilerin gerçekliği ile doğru orantılı olmaktadır. Bu noktada ortaya çıkan ise, zaten sistemden çıkarılmaya çalışılan ekonomik faaliyetler ve bunların sonucunda elde edilen gelirlerin belirlenme çabasının kayıtdışı ekonominin büyüdükçe zorlaşması durumudur. Zaten kayıt altına alınmayan ekonomik hareketliliğin belgelendirilmeye çalışılması, incelenmeye çalışılan durumun daha da belirsizleşmesini sağlayan kısır bir döngü olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bu duruma karşın vergi başta olmak üzere sosyal güvenlik kesintileri gibi gelir kayıplarına bağlı bütçe dengelerini bozan ve kaliteli kamu hizmeti sunumunu etkileyen, resmi istatistiklerin doğru bilgi üretmesini zorlaştırarak ekonomi politikalarının etkinliğini azaltan, istihdam gücünün çalışma koşullarını kötüleştirerek sosyal güvenlik şemsiyesi dışında bırakan, adil bir vergileme rejimini kısıtlayan, ekonominin rekabet gücünü zarar veren ve nihayetinde etkin bir kaynak dağılımını zorlaştıran kayıtdışı ekonominin kayıt altına alınması hiç şüphesiz kayıtdışı ekonomiyle mücadelede ciddi anlamda önem arz etmektedir. Bunun yanında özellikle 1980'lerde Dünya'da, 1990'lı yıllardan itibaren de Türkiye'de gündemde olan kayıtdışı ekonomi kavramı ile mücadele Dünya'daki birçok ülkede, uygulanan mücadele politikalarının yanında kayıtdışı ekonominin olumlu yanlarını ön plana alan ülkelerce de bir kalkınma modeli olarak görülmüştür. Özellikle Türkiye

gibi gelişmekte olan ülkelerde gerek vergi sistemi gerekse mali politikaların etkin bir şekilde sürdürülememesi neticesinde istihdam yaratması aynı zamanda da kayıtdışı ekonomi ile elde edilen gelirlerin yeniden üretime kaynak sağladığı varsayımının kabul edilmesi neticesinde günümüzde hala Türkiye için ciddi bir sorun teşkil etmektedir.

Kayıtdışı ekonomi ile beraber anılan, makroekonomik dengeleri ciddi anlamda değiştiren bir diğer olgu da hiç şüphesiz karapara kavramıdır. Her ne kadar kayıtdışı ekonomi içerisinde incelenen bir ekonomik hareket olan karapara, amaç bakımından kayıtdışı ekonominin tersi bir durum teşkil etmektedir. Kayıtdışı ekonomide kazanç, yasal olmayan yollara dayanmasa da elde edilen gelirin kayıt altına alınmayarak vergi ve diğer değerlendirme aşamalarının dışında tutulmaya çalışılmaktadır, ancak karapara ekonomisinde kazancın kaynağı yasal olmayan yollara dayanmasından ötürü kayıtdışı ekonominin tersi bir durum söz konusudur. Özellikle kayıtdışı ekonomi içerisinde toplumun her noktasını etkilemesi anlamında karapara makroekonomik anlamda, para talebinde istikrarsızlık ve para talebinin öngörülemezliği, döviz, menkul kıymet ve gayrimenkul piyasasında istikrarsızlık, uzun dönemli büyüme oranında düşme, gelir dağılımında bozukluk, vergi hasılatının düşmesi ve bu düşüşle ortaya çıkan diğer sorunlar ve mali kurumların bünyelerinde dengesizlik yaratmakta kara para, yasadışı faaliyetler ve bu faaliyetlerden elde edilen gelirlerin aklanması sonucunda ise terörün finansmanı, uyuşturucu kaçakçılığı gibi sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyo-politik etkiler de doğurmaktadır. Bu çerçevede ilk etki, toplumsal dokuda, sosyal ve ticari ahlak yapısında zayıflama şeklinde ortaya çıkabilmektedir.

Gerek yasal yollar ile gerekse bu konuda oluşturulan idari yapılar ile yapılan mücadele sürecinde kamu yöneticilerinden bazılarının karapara aklama sürecindeki yasal olmayan bağlantıları ise, suçla mücadelede etkinliğini azaltan bir unsur olarak ortaya çıkmakta ve kurumlaşmaya başlayan bu sistem kendi kendini besler hale gelmektedir. Bu durum ise, yasa dışı faaliyetlerin yaygınlaşmasına, idareye olan güvenin sarsılmasına sebep olacak ve hukuk sistemine olan güveni azaltacaktır. Bu nedenle tek tek milletlerin karapara aklama mekanizmalarını engelleyici işlemler yapması gerekmekte; ayrıca uluslararası işbirliğine de ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle suçların niteliğindeki değişim de dikkate alındığında suç ile mücadele yöntemlerinin oluşturulması ihtiyacı doğmuştur.

Sonuç olarak etkin ekonomi politikaları ülkelerin kayıtdışı ve karapara ekonomilerine olan yaklaşımlarını ve makro düzeyde de global ekonomik dengeleri etkilemektedir. Bu noktada farklı tüketici davranışlarının ekonomik düzen içerisinde homojen davranamayacakları varsayımından hareketle uy-

gulanması gereken önlemler ve yaptırımlar, trend olarak ülkelerin gelecekteki ekonomik konjonktürlerini yakından etkileyecektir. Bu nedenle kayıtdışı ve karapara ekonomisini ortaya çıkaran nedenler ayrıntılı şekilde belirlenmeli, gerekli önlemlerin topyekûn alınarak sürdürülebilir bir ekonomi politikası şeklinde devam ettirilmelidir. Toplumların refah düzeylerine ulaşması da ancak bu yolla kurumsal iktisat anlayışı ile mümkün kılınabilmektedir. Çünkü kurumsal iktisat, iktisadi sistemlerin ve süreçlerin kurumların etkisinden bağımsız olarak ele alınamazlar.

Kaynakça

- ACAR, Fatih (2001) "Kayıtdışı Ekonomi Konusunda Vergi Boyutu, Tespit ve Öneriler" Yaklaşım, Sayı:108, Ankara
- AKDIŞ, M (2000) "Global Finansal Sistem, Finansal Krizler ve Türkiye" Beta Yayınları İstanbul
- AKŞAM Gazetesi, Ekonomi Sayfası, 10.07.2002
- AKTÜRK, İsmail (1996) "Genel Bir Yaklaşımla Türk Vergi Sisteminde Reform Arayışının Değerlendirilmesi" Vergi Dünyası, Sayı:173
- ALTUĞ, Osman (1997) "Kayıtdışı Ekonominin Kayıt Altına Alınması" Yeni Türkiye, Sayı 13, Ankara
- ALTUĞ, Osman (1999) "Kayıtdışı Ekonomi", Türkmen Yayınları, İstanbul
- ALTUĞ, Osman (1998) "Türkiye'deki Kayıtdışı Ekonomi – Paradaki Sıfırların Artması- Rant Arama ve Enflasyon Vergisi Yönünden Yeniden Yapılanma" Yeni Türkiye Dergisi, Sayı:23-24
- ANKARLOO, D. (2002). New Institutional Economics and Economic History. University of Pennsylvania Press, 2002-12 Capital and Class 78:12.
- ARIKAN, Zeynep (1994) "Vergi Kaçağının Nedenleri ve Çözüm Yolları" Maliye Yazıları Dergisi, Sayı:44
- ARLACCHI, P. (1998). "The Need For a Global Attack on Money Laundering, Drugs. Money and Laundering", Vienna: United Nations, Office for Drug and Crime Prevention, 5.
- ASLANOĞLU, S, YILDIZ, S, (2007) "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonomi Olgusu, Bu Olguyu Azaltmaya Yönelik Çözüm Arayışları ve Bir Öneri: Rasyo Analizi Yoluyla Etkin Bir İnceleme Sisteminin Oluşturulması, Sosyo-Ekonomi Dergisi,
- AYDEMİR, Şinasi (1995) "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonomi", Acar Matbaası, İstanbul
- AYDEMİR, Şinasi (1996) "Etkin Bir Vergi Denetimi İçin Servet Beyanına Benzer Bir Uygulama Zorunludur", Vergi Dünyası, Sayı:174
- AYDIN, Süleyman, YILMAZER, Yakup (2007) "Yolsuzluk ve Mali Suç", Adalet Yayınevi, Ankara

- AYKIN, Hasan (2008) "Aklama İle Mücadele Sisteminde Önleyici Tedbirler", Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı, Ed. Süleyman Aydın, Ankara, Adalet Yayınevi, 180
- AYKIN, H., GÜMÜŞAY, K. (2008) "Terörle Mücadelede Yeni Boyut: Terörün Finansmanı ile Mücadele", Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı, Ed. Süleyman Aydın, Adalet Yayınevi, Ankara
- AYKIN, Hasan, (2010) "Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelenin Küresel Boyutu", Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Müdürlüğü Yayın No: 2010/406,
- BAŞ, Seyit Ahmet (1998) " Vergi Kanunlarında 4369 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler", Alfa Basım Yayın, İstanbul
- BAŞAK, Ramazan (1998) "50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi" Türkiye Bankalar Birliği, Yayın no:206
- BAŞBUĞ, F, KOÇ, M. (1981) "Karapara" Tekin Yayınevi, İstanbul
- BATIREL, Ömer Faruk (1999) "Vergi Kaçakçılığı ve Vergiye Gönüllü Uyum", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:175
- BIAGIOLI, A. (2008). Financial Crime as a threat to the welath of nations, A cost- effectiveness approcah. London UK: Journal of Money Laundering Control, Vol.11, No.1, 2008.
- BULUT, Fazlı (1996) "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonomi", Vergi Dünyası, Sayı:174
- CARSON, Carol (2002) "Survey of Current Business", VXIV, May:33
- ÇALIŞKAN, Alparslan (2008) "Kara Para Aklama Yöntem ve Tipolojileri ile Bu Amaçla Kullanılan Sektörler ", Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı, Ed. Süleyman Aydın , Ankara, Adalet Yayınevi.
- ÇELİK, Kuntay, KOÇAĞRA Selen Işıl, GÜLER Kadir (2000) "Karapara Aklama Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar", Masak Yayın No:1, Ankara.
- ÇETİN, Hüseyin (2003) "Türkiye Durum Analizi ve Çözüm Önerileri", İnternet 2003, 9. Türkiye Konferansı, İstanbul
- ÇETİNTAŞ H., VERGİL, H. (2003), "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonominin Tahmini", Doğu Üniversitesi Dergisi, ss.16.
- ÇİLOĞLU, İsmail (1998) "Kayıtdışı Ekonominin İşleyişi ve Kamu Bütçesine Etkisi", Hazine Dergisi, Sayı:12, Ekim
- ÇOLAK, Mustafa (2012) "Kayıtdışı Ekonomi ile Mücadelede Hukuki Düzenleme Politikası" İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Mali Hukuk ABD, İstanbul
- DAĞDEMİR, Özcan (2001) "Türkiye Ekonomisindeki Yapısal Değişiklikler", Anadolu Üniversitesi Yayınlanmamış doktora tezi, Eskişehir
- DERDİYOK, Türkmen (1993) "Türkiye'nin Kayıtdışı Ekonomisinin Tahmini", Türkiye İktisat Dergisi, Mayıs Sayısı
- DİE (2001-2016) Hane Halkı İşgücü Anketi Sonuçları

- DPT (2001) "8. Beş Yıllık Kalkınma Planı Kayıtdışı Ekonomi Özel İhtisas Komisyonu Raporu
- DURA, Cihan (1997) "Kayıtdışı Ekonomi Kavramı, Sebep ve Etkileri, Ölçülmesi, Mücadele Yolları ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri", Maliye Dergisi, Sayı 124, Ankara
- DEUTSCHE, Welle (1993) "Almanya'da Kayıtdışı Ekonomi Artıyor", Ekonomi Dergisi, Nisan Sayısı
- EKİN, Nusret (1993) "Kayıtdışı Ekonomi, Enformel İstihdam", İTO Yayınları, İstanbul
- EMSAGM (2000) "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonomi" İstanbul
- ERGÜL, Ergin (1999) "Karaparanın Aklanmasının Hukuki ve Cezai Boyutları", Karapara Aklama ve Önlemler, T.C. Merkez Bankası Yayınları, Ankara
- ERGÜL, Ergin (2008) "Suç Gelirlerine Elkoyma ve Müsadere Alanında Uluslararası Adli İşbirliği", Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı, Ed. Süleyman Aydın, , Adalet Yayınevi, Ankara
- ERİMEZ, Rüştü (1997) "Kayıtdışı Ekonomi ve Vergi", Vergi Dünyası Dergisi, Nisan Sayısı
- ERKUS, Hakan, KARAGOZ, Kadir (2009) "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonomi ve Vergi kaybının Tahmini", Maliye Dergisi, Sayı: 156, Ocak-Haziran, s. 127-133.
- EYİDEMİR, Hamza (1996) "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonomi ve Ekonominin Kayda Alınabilmesine Yönelik Öneriler" Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- FİDAN, Necdet (2000) "Kayıtdışı Ekonomi", Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale
- FEIGE, E. L. (1990). Defining and Estimating Underground and Informal Economies: The New Institutional Economics Approach. World Development, Vol.18, No.7.
- FLEMING, M. H. , Roman, J. , Farrell, G. (2000). New York: The Shadow Economy. UMI, Journal of International Affairs.
- GERÇEK, Adnan (2000) " Türkiye'de Vergi İdaresinin Modernizasyonu Açısından Vergi Kimlik Numarası Uygulamasının Değerlendirilmesi" Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi, Bursa
- GÖZCÜ, Geylani (2015) "Karapara ve Karapara Aklama Mekanizması" Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- GÜÇLÜ, Faruk (2003) "Mali Miladın Kaldırılması", Cumhuriyet Gazetesi 22.02.2003
- GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, (1998) "Kara Paranın Ulusal ve Uluslararası Finans üzenine Etkileri", T.C.Marmara Üniversitesi İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.22

- GÜNAY, A. , ŞAHBAZOV, R. (1999) Küreselleşme Sürecinde Mali Suçlar ve Mali Suçları Önlemeye Yönelik Olarak Yapılan Çalışmalar. İstanbul: Vergi Sorunları Dergisi. Sayı 130.
- GÜNER, Sedat (2003) "Organize Suç Örgütleri, Karapara ve Aklanması, Bilgi Yayınevi, İstanbul
- HATİPOĞLU, İlhan (1997) "Kayıtdışı Ekonomiden Kara Paraya Ekonomik Yozlaşma" , Yeni Türkiye, Sayı:13, Ankara
- HÜRRİYET Gazetesi (2003) "Para Piyasa" 08.06.2003
- HÜRRİYET Gazetesi (2003) "Para Piyasa" 14.11.2002
- İPEK, Halim (2000) "Önemli Bri Sorun Karapara ve Karaparanın Aklanması", Beta Yayınları, Eylül, İstanbul
- İTO (2003) "Kayıtdışı Ekonomiye İlişkin Görüşler ve Önerileri İçeren Rapor", İzmir
- JEFFREY Simser, "The Significance of Money Laundering", Journal of Money Laundering Control, No:3, 2006, s.294
- JOHNSTON, R.Barry, ABBOTT, John;(2005) "Placing bankers in the front line", Journal of Money Laundering Control, Vol.8. No.3
- KAÇAR, Hamza (1999) "Organize Suç Örgütü Nedir? Çıkar Amaçlı Örgütlü Suçlarla Mücadele Kanunu Tasarısında Neler Öngörülmektedir?", Yaklaşım Dergisi, Sayı:80, Ağustos
- KALÇA, Adem (1999) "Kayıtdışı İstihdam", Banka ve Ekonomik Yorumlar, Sayı:8, Ankara
- KALÇA, Adem (1998) "Kayıtdışı Ekonomiye Tahmin Etmeye Yönelik Çalışmaların Analizi" İktisat Dergisi, Nisan
- KALÇA, A. , EKİNCİ, A. (2008). Kayıtdışı Ekonomi Ve İktisadi Dalgalanmalar İlişkisi: Türkiye (1968 – 2005). Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 17, Sayı 3.
- KALEM, Murat (2012) "Karapara Aklama İle Mücadele Amacıyla Uluslararası Standartlar Çerçevesinde Getirilen Tedbirlerin Vergi Suçları İle Mücadeleye Etkileri" Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye ABD, Ankara
- KARADUMAN, Denizhan (2013) "Türkiye'de Karapara Aklama İle Mücadele Yöntemleri", Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- KARAGÜL, Mehmet (1997) "Kayıtdışı Ekonomi ve Türkiye'deki Kayıtdışı Ekonominin İncelenmesi", Yönetim ve Ekonomi, Sayı:3, Manisa
- KARLUK, Rıdvan (1995) "Türkiye Ekonomisi", Beta Yayınları, İstanbul
- KARŞIYAKA, Orhan (1994) "Vergi Hukukumuzda İhbar ve İhbar İkramiyesi" Yaklaşım Dergisi, Ocak
- KAZGAN, Gülten (1999) "Tazminat'tan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi", Altın Kitaplar, İstanbul

- KILDİŞ, Yusuf (2000) "Kayıtdışı Ekonominin Ulusal ve Uluslararası Boyutu ve Çözüm Önerileri", 9 Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:2, İzmir
- KILIÇ, Ebru (2011) "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonomi ve Mücadele Yöntemleri", Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye ABD, Ankara
- KILIÇDAROĞLU, Kemal (1997) "Kayıtdışı Ekonomi ve Bürokrasi", Vergi Dünyası, Sayı:190
- KILIÇDAROĞLU, Kemal (2000) "Kayıtdışı Ekonomi ve Bürokraside Yeni Yapılanma Gereği", TÜRMOB Yayınları, No:13, Ankara
- KILIÇDAROĞLU, Kemal (1999) "Kayıtdışı İstihdam", Yaklaşım, Sayı:78, Haziran
- KIRBAŞ, Sadık (1993) "Türkiye'de Vergi Kaçağı Sorunu", Mali Hukuk Dergisi, Sayı:43, Ocak
- KIRBAŞ, Sadık (1995) "Kayıtdışı Ekonomi, Nedenleri, Boyutları ve Çözüm Yolları", Tesav Yayınları, No:9
- KIZILOĞLU, S. , KILIÇ, C. , TOKATLIOĞLU, I. (2010), Kartlı Odeme Sistemleri Ekonomik Katkıları Raporu ve 2008 Krizinde Kartlı Odeme Sistemlerinin Olumlu Etkileri, Ankara: Gazi Üniversitesi Maliye-Vergi Hukuku Uygulama Araştırma Merkezi Yayını.
- KOBOR, Emery; (2007)"Money Laundering Trends", United States Attorneys' Bulletin, Volume: 55, Number: 5, Eylül,
- KOÇAK, Muhsin (2012) "Karapara Aklama Suçu ve Müsadere", [http:// www.turkhukuksitesi.com /makale_831.htm](http://www.turkhukuksitesi.com/makale_831.htm)
- LACHMAN, M. LEANNE, DEBORAH L. BRETT: (1998) "The Silent Cover-up: America's Underground Economy", Investment Policy, Volume 1, No. 3, March/April 1998, p.105-109.
- MASAK, "Aklama Suçu Hakkında Denetim Elemanlarına Yönelik Bilgilendirme El Kitabı", Yayın No:16, Mayıs 2010
- MASAK, Faaliyet Raporu 2008
- MASAK, Faaliyet Raporu 2009
- MASAK, Faaliyet Raporu 2012
- MAVRAL, Ülke (2001) "Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları", , Vergi Denetmenleri Derneği Yayınları, Ankara
- MB (1999) "4369 Sayılı Vergi Reformu Gereçesi" MALİYE BAKANLIĞI MALİ SUÇLARI ARASTIRMA KURULU (2003) "Birliği Karaparanın Aklanması Suçu İle Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri", TBB Yayınları, Yayın No:235, 5., Ankara
- MGB (1992) "Maliye ve Gümrük Bakanlığı Raporu"
- MAVRAL, Ülker (2001) "Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları", Vergi Denetmenleri Yayını, Ankara

- MAVRAL, U. (2003). Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları.
- MİLLİYET Gazetesi (2003) "Ekonomi – 15.05.2003
- MURRAY, Matthew (1997) "World Tax Evasion and Tax Avoidance Undermine A National Retail Sales Tax?", National Tax Journal, Sayı:50, Mayıs
- OYAN, Oğuz (1998) "Türkiye Ekonomisi", İmaj Yayıncılık ,Ankara
- ÖĞÜNÇ, Fethi ve YILMAZ, Gökhan (2000), "Estimating the Underground Economy in Turkey", The Central Bank of the Republic of Turkey, Discussion Paper, Ankara, 1-29.
- ÖNDER, İzzettin (2001) "Kayıtdışı Ekonomi ve Vergileme", İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi No:23-24, İstanbul
- ÖZÇELİK, İsa (1994) "Kayıtdışı Ekonomi ve İstihdam", Ankara
- ÖZGÜLER, Kürşat (1997) "Ekonominin Yer Altında Kalan Kısmı:Kayıtdışı Ekonominin Ölçülmesi", Yeni Türkiye, Sayı:13, Ankara
- ÖZSOYLU, Fazıl (1996) "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonomi", Bağlam Yayınları, 1996, İstanbul
- ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl (1998) "Suç Ekonomisi", İstanbul, Türkiye Genç İşadamları Derneği Yayınları,,s.23
- ÖZSOYLU, A. F. (1999). Suç Ekonomisi. 2000'li Yıllara Doğru Türkiye'nin Önde Gelen Sorunlarına Yaklaşımlar-31: İstanbul: TUGİAD.
- ÖZTÜRK, Abdurrahman (2004) "Karapara Aklama Suçuyla Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Mücadele", Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Polislik Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- PUSEY Ingrid; (2007) "The Role Of The Regulator In Combating Financial Crimes – A Caribbean Perspective", Journal of Financial Crime, Vol.:14 No.:3
- ROWAN Bosworth-Davies; (2006)"Money laundering: towards an alternative interpretation – Chapter two", Journal of Money Laundering Control, Vol.:9, No: 4
- SAYGILIOĞLU, Nevzat (1999) "Ülkemizde Vergi Kayıplarının Boyutları ve Ölçülebilirliği", Vergi Dünyası, Sayı:107, İstanbul
- SCHNEIDER, Friedrich (1997) "The Shadow Economics of western Europe", Economic Affairs, Eylül, Germany
- SCHNEIDER, F. (2000) "Illegal Activities, But Stil Value Added Ones(?): Size, Causes and Measurement of The Shadow Economies All Over The World", CESifo Working Paper Series, No.305.
- SCHNEIDER, F. , Buehn, A. , Montenegro C.E. (2010). "Shadow Economies All Over The World: New Estimates For 162 Countries From 1999 to 2007", The World Bank Policy Research Working Paper Series, No.5356.

- SCHNEIDER, Friedrich ve ENSTE, H. Dominik (2000), " Shadow Economies: Size, Causes, and Consequences" , Journal of Economic Literature, 77-114.
- SCHNEIDER, F. , Enste, D. H. (2002), "The Shadow Economy An International Survey", Cambridge: Cambridge University Press.
- SPEER, Tibbett (2002) "Digging Into Underground Economy" American Demographics, Sayı:17
- ŞAMİLOĞLU, Famil (2001) "Kayıtdışı Ekonominin Kayda Alınmasının Önemi", Standart Dergisi, Sayı:476, Ağustos, İstanbul
- ŞEN, Y. Furkan, YALÇIN Ersin (2007) "Global Bir Suç: Suçtan Elde Edilen Gelirlerin Aklanması ve Ortaya Koyduğu Sorunlar", Polis Bilimleri Dergisi Cilt:9(1-4).
- ŞENDİL, Verdel (2000) "Ekonomik Denge Dergisi", Sayı:27, Ankara
- ŞENER, Abdüllatif (2008) ""Siyasi Etik ve Yolsuzluklar", Yolsuzluk Ekonomisi ve Yolsuzlukla Mücadele, Ed. İzzettin Önder, Mehmet Karakas, Murat Çak, Ankara, TOBB Yayınları
- ŞENGÜL, Selami (1997) "Kayıtdışı Ekonomi", İmaj Yayıncılık, Ankara
- TANZI, V. (1999), Uses and Abuses of Estimates of the Underground Economy, The Economic Journal, Vol.109, No.456, Features (Jun. 1999) pp. F338-F347.
- TİSK (1995) " 19. Olağan Genel Kurul Çalışma Raporu", Ankara
- TOBB (2000) "Kayıtdışı Uzlaşma Taslağı", Ankara
- TORGLER, B. , SCHNEIDER, F. (2007). Shadow Economy, Tax Morale, Governance and Institutional Quality: A Panel Analysis. Department of Economics, Johannes Kepler University, Economic Working Paper Series, No.1.
- TOSUNER, Mehmet (1995) "Vergi Kayıp ve Kaçakları Sorununa İlişkin Görüş ve Öneriler", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:85, Ekim
- TİSK (2001) "Avrupa Birliğinde Kayıtdışı Çalışma", Bölgesel Gelişme Raporu, İstanbul
- TUNÇ, M. (2007), Kayıtdışı İstihdamla Mücadelede Geliştirilen Stratejiler Uygulanan Politikalar ve Ülke Örnekleri", Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara, ss.6.
- US, V. (2004), Kayıtdışı Ekonomi Tahmini Yöntem Önerisi: Türkiye Örneği, Türkiye Ekonomi Kurumu, ss.3-11.
- USLU, E. (2007), "Kayıtdışı Ekonomi ve Mücadele Yöntemleri", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Teorisi Bilim Dalı, İstanbul.

- ÜMÜTLİ, Mehmet (2006), "İslam Hukukunda Rüşvet Suçu ve Hukuki Sonuçları", Ankara, T.C. Ankara Üniversitesi Temel İslam Bilimler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, s.2.
- USTUN, Oktay; (2008)"Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", Bankacılar Dergisi, Sayı: 65,
- YILMAZ, Gülay (1998) "Yeraltı Ekonomisinin Doğurduğu Vergi Kaybının Hesabı İle İlgili Yaklaşımlar ve Türkiye'de Yeraltı Ekonomisinin Doğurduğu Vergi Kaybı", Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı:1
- YILDIRIM, Adnan (1995) "Vergi Kimlik Numarası Uygulaması", Vergi Dünyası, Sayı:167, Ankara